

mes del tipus (B) hem de creure que aquest també és antic. Però ni la G de *Grist* es podria explicar com un afegit fonètic, ni la inicial vocàlica de la forma (B) pot haver sorgit per generació espontània, ni com un afegit secundari a una R- inicial, puix que hi ha una -r- breu (no pas *r̄*) tant en l'una com en l'altra.

ETIM. Puix que quasi tots els topònims antics i de formació obscura, dins aquesta zona, són pre-romans, de la branca ibero-basca, hem de cercar-la per aquí.¹⁰ I l'única manera de conciliar fonèticament les dues formes (A) i (B), seria partir d'una base pre-romana GEREST-/GERIST-, que en la forma (A) perdés la E entre G i R, quedant Gr-; i que en la forma (B) seguís la via de la fonètica castellana, quedant Yer- reduït a Er-.¹⁵ Això ens duria justament a l'arrel basca GER- que hem vist en els diversos noms estudiats a l'article *Ger*: on hem explicat *Ger* i també *Girul*, *Girosta*, *Gerbusté*, *Geral*, *Gerué* i algun altre nom de la zona Cerdanya-Pallars-Ribagorça-Sobarbe. Entre ells alguns on s'ha conservat el caràcter oclusiu (fonètic: g) de la g^e basca: *Guerosso*, *Guiró*. Doncs també podem esperar que es mantingués en la forma *Grist*, contracció d'una pron. *gerist* (fon.); mentre que la E de la síl·laba inicial es mantindria en la variant castellana *Eriste* (B), on la g^e sofriria l'habitual evolució romànica, com en GERMANU > (h)ermano, JENUARIU > enero, JEJUNU > ayuno etc. És l'única via per sortir d'aquesta vera i xocant antinòmia —amb aires d'«impassé» o carrer sense sortida.

Ara bé, per a la terminació, o 2n. membre, de l'ètimon GEREST-, també tenim una base raonable en un element basc ben fecund en la Top. de tot el Nord-oest. El basc *esto/estu/esta* 'clos, tanca', «haie, clòture». La font comuna a tants noms pre-romans de per allà, que hem anat estudiant: els *Esterrí* (Àneu, Cardós), riu (*Es*)*terri* afl. del Ter, *Estana*, *Estavar*, *Estègal*, *Estaiüja*, *Estais*, *Estamariu*, *Estemaló*, *Estars*.²

Ens bastaria, doncs, admetre, en el nostre substrat basc extrem-oriental, un compost GERESTU o GERESTI: amb el sign. 'el clos de darrere' o 'el clos protegit': la metafonia, causada per la -i de la variant basca *esti*, o per la -i del cas locatiu, o genitiu, de la forma llatinitzada, havia de canviar -ESTI en -isti; d'on, per una banda *Eriste*, i per l'altra, *Grist*.

Car -EST també el tenim com a segon component o terminació en molts NLL pre-romans de la zona pirinenca cat.-gascona. *Alest* o *Elest* de l'Alt Pallars, que oferíem estudiar en unió del nom de la ciutat llenquadociana *Alès* (antigament *Alest*). En la sèrie gascona dels NLL en -est que he aplegat en *Btr. z. Nfg.* 1973, 205, encarant-los provisionalment com sufixals, també trobem visibles enllaços bascos: *Andrest* (amb el bc. *andere* 'donzella', 'senyora'); *Arbest*, cf. el teònim aqità *Aherbelste* i també bc. *erbi* 'llebre' (d'on els pallaresos *Arboló* i *Erbul*, art. supra); *Neurest* (cf. els bc. *neurri*, *neurtu* 'mesurar', qüestió tractada en *PVArGc* (p. 589b); *Nodrest*, *Barlest*, *Generest*, *Gerderest*. Només, doncs, queda pendent la qüestió de si

no és més aviat un sufix que un component de nom compost (que al capdavant deixaria oberta la possibilitat d'un component esdevingut sufix).

He dit el 'clos de darrere' (com ho hem entès en l'article *Ger*), i si hi afegeixo 'clos protegit', és perquè entre els mots bascos en *ger-* apareix també un subgrup centrat entorn d'aquest significat: *geriza* «sombra» biscaí i guipuscoà; «refugio» en els tres dialectes bascofrancesos (i en *Harriet* i *Pouvreau*); «auspicio» en *Axular*; «escondrijo» (baix-nav., lab. i sul.); «defensa» en *Duvoisin*; l'adv. *geriza* «a escondidas» en el *Bazan* (Supl. a *Azkue*); *gerizatu* 'protegit' en lab. i en *Duvoisin*, «resguardarse» en el *Supl.* de *Azkue*. Idea general no inconciliable amb la del bc. comú *geroz* «en seguida», «por consiguiente» i amb la del bc. comú *gero* 'després', 'en lloc posterior', que hem pres com a base a l'art. *Ger*.

Si reparem en les formes *geriz-* d'aquest subgrup, hi tenim ja la i de *Grist/Eriste*: que potser no vindria, doncs, d'una metafonia de fonètica romànica. Deixem, però, obertes les dues possibilitats amb la formulació àmplia 'clos posterior, de darrere' o 'clos protegit', sense assegurar si val més partir de GERIZTI o de GERESTU: com és prudent de fer-ho sempre en un terreny on regnen les tenebres pre-romanes.³

¹ Molt probable; no tant com ben segur: degué haver-hi un parònim gascò: com sigui que veig un Guilhem d'*Arist* en un doc. de 1406, situat a Barbazan, Bigorra, prop de Tarbe, en un doc. de 1406, del *Llibre Vert de Benasc* (pp. 199 i 200). — ² Veg. aquests articles, on n'assenyalo encara d'altres, en la toponímia no catalana: bearn. *Estandòs*, *Estimelest*, arag. *Estím*, *Esteturria*, *Estemecuya*, en el basc riojano d'Ezcaray i Ojastro. I els molts testimonis de *Esto-* en el paleo-basc de la *Reja de San Millán* (supra, s. v. *Estana*). — ³ Caro Baroja (*Mat. Vca.-Lt.*, 71), va assenyalar un NL *Eristain*, a Navarra, suggerint que vingui del NP greco-llatí *Evaristus*. Sembla forçat enllaçar amb un NP de nivell ben cultista en llatí (< gr. *εὐ-ἀριστος*). Menys ho seria, puix que és a Navarra, zona bilingüe castellaño-basca des d'antic, preguntar-se si no pot sortir de GERISTE, com el nostre *Eriste*. Per a un altre NL cast., i probablement bascoide, descarto tota relació amb el nostre: *Erustes* mun. de la prov. de Toledo, p. jud. de Torrijos. Sens dubte del basc *irusta* 'trèvol', el ben conegut compost basc < *iru-osto* 'tres fulles', paral·lel als noms llatí i grec del trèvol, TRI-FOLIUM, *τρι-φυλλον*.

GRIU

Alt del Griu, cim de muntanya en el terme d'Encamp (Andorra) (*E.T.C.* II, 20). Nom que deu provenir d'alguna llegenda aplicada a aquell indret, referent a la figura mitològica del *grifó* o *griu*, ocell monstruós d'aspecte erícat; suposant que niés o es reposés en aquell cim; derivat del greco-llatí GRYPHUS (*E.T.C.* II, 20; cf. *DECat* III, 580b52-54, 581a36 ss.). J. F. C.